

De meest besproken man van Nederland

Jeroen Pen

**DE MEEST
BESPROKEN MAN
VAN NEDERLAND**

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM / ANTWERPEN

Eerste druk, april 2021

© Jeroen Pen

Omslagontwerp Bart Desnerck
Typografie binnenwerk Michiel Niesen, Haarlem
Auteursfoto Merlijn Doornik
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 90 830 9533 2

NUR 301

www.uitgeverijpluim.nl

Voor Jari

Baddies bound by ancient codes

Of decency and secrecy

– Babyshambles, ‘Baddies Boogie’

I said please don’t slow me down

If I’m going too fast

– The Strokes, ‘Reptilia’

Tonight, I’m a rock ’n’ roll star

– Oasis, ‘Rock ’n’ Roll Star’

Proloog

De meest besproken man van Nederland zit om 05.00 uur rechtop in zijn bed. Voor hij gisteravond ging slapen heeft hij alle troep van dat bed verplaatst naar zijn bureau, dat nu bezaaid is met tijdschriften, een verfrommelde Hamka-zak, een paar geopende brieven, een paar ongeopende brieven, een trainingsbroek uit de tijd dat trainingsbroeken er nog uitzagen als pyjamabroeken, oordopjes en de zonnebril die symbool is komen te staan voor zijn baldadigheid (Ray-Ban, Aviator; even tijdloos als prijzig, heeft hij zich laten vertellen – zelf heeft hij er geen cent voor betaald). Sommige mensen zijn creatief met boekhouden, de meest besproken man van Nederland is creatief met ruimte. Hij moet ook wel; hij heeft wat makelaars in brochures een ‘studio-appartement’ noemen maar in de volksmond nog steeds eenkamerwoning heet.

Nu ja, heeft. De studio is niet van hem. Zonder bestaansrecht kun je geen huis kopen, zei de makelaar een paar jaar eerder, nog voor de meest besproken man van Nederland de kans had gekregen zijn imposant hoge stu-

dieschuld te verzwijgen of op te biechten. Wat de make-
laar bedoelde was bestaanszekerheid, niet bestaansrecht.
Omdat hij weigert zijn geboortestad te verlaten maakt de
meest besproken man van Nederland elke maand keurig
1025 euro over. Daarvoor krijgt hij terug: één ruimte van
negentien vierkante meter, met daarin een verouderde
keuken, een bureau annex eettafel, twee stoelen, een twee-
persoonsbed, een douche waarvan de straal vanuit elke
hoek de wc raakt en een gaskachel van het merk Etna, die
goed van pas zou komen als je geheime documenten wilt
laten verdwijnen; je legt ze er een halve minuut op en weg
zijn ze, opgegaan in vlammen, ondervond hij meermaals.
En dat allemaal in Amsterdam Nieuw-West, ver buiten
de Ring, waar de stilte niet vredig is maar onheilspellend,
en waar de kansen niet voor het oprapen liggen, maar de
lachgaspatronen wel.

De huur is inclusief servicekosten en onderhoud van de
studio, staat in het contract. De huisbaas zegt: er staat niet
wannéér dat allemaal zou gebeuren, sla de kleine lettertjes
er maar op na. Ik kom heus bij je langs, maar je bent niet
de enige die wat van me nodig heeft. Wat denk je, vriend,
dat de hele wereld om jou draait?

Gelukkig is de meest besproken man van Nederland
handig. Alleen de afzuigkap krijgt hij niet meer aan de
praat, waardoor de enige manier om de geur van de vori-
ge maaltijd te verjagen het maken van een nieuwe is. Vaak
ruikt het naar gegrilde groenten. Vanochtend hangt er de

studentikoze lucht van te lang gebakken krieltjes en tartaar.

Niet dat je hem erover zult horen klagen. Dat ligt niet in zijn aard. *De Telegraaf* mag hem dan tot 'boegbeeld van de generatie-huilbaby' hebben gebombardeerd, hij herkent zich daar geen moment in. Hij is eerder een binnenvetter, zo iemand wiens leed je aan zijn wallen ziet maar nooit aan zijn humeur merkt. Een hardwerkende burger bovendien, van het type waar politici zich op beroepen wanneer ze hun eigenbelang willen vermommen als *the greater good*.

Hoe bar en boos de omstandigheden ook zijn, op hem kun je rekenen. Als hij belooft dat hij iets zal doen, dan doet hij het. Geen gezeik, geen smoesjes, geen uitstel, geen afstel. Geen mitsen, geen maren, maar gewoon: een man een man, een woord een woord. Anderen kunnen wat dat betreft een voorbeeld aan hem nemen. Hij verzaakt nooit. En ik kan het weten, want die meest besproken man van Nederland, dat ben ik.

Zo meteen wordt *de Volkskrant* bezorgd, met mijn onverschrokken millennialtronie op de voorpagina. Het stuk heb ik niet gelezen. In een vlag van overmoed hoorde ik mezelf tegen de journalist zeggen dat ik er blind op vertrouwde dat ze mijn woorden niet zou verdraaien. En al zou ze dat wel doen: de voorstanders blijven voor, de tegenstanders tegen. Mensen veranderen gemakkelijker van

geliefde dan van mening, ik maak me geen illusies, een magere knul uit Osdorp brengt daar heus geen verandering in.

Naar de bijbehorende foto's was ik nieuwsgieriger, die kreeg ik gisteravond keurig netjes toegestuurd, met de mededeling dat 'we op de cover staan. Jeej!' Stemvaneengeneratie_148.jpeg en Stemvaneengeneratie_152.jpeg, luidden de namen van de bestanden, die ik hardop voorlas. Voor wie zich afvraagt hoe dat nou klinkt, zo'n stem van een generatie: hees. De foto's vielen me mee. Moeders mooiste zal ik niet snel worden, maar ik kom er goed vanaf. Omdat ik vanaf mijn middel ben gefotografeerd zie je niet dat ik 'maar' een meter achtenzeventig ben. En oké, het blijft iedere keer schrikken dat mijn haarlijn alsmear verder terugtrekt, als een gezin met jonge kinderen dat via aftandse buitenwijken Amsterdam uit wordt gejaagd. Gelukkig maakt mijn rossige baard veel goed. Over mijn ogen mag ik ook niet klagen. Ze hebben de unieke gave me precies zo melancholisch of euforisch te laten lijken als de vrouw die naar me kijkt dat wenst. De een ziet in mij een gekwelde kunstenaar, de ander een baldadig straatschoffie. Beide types komen niet overeen met de waarheid, maar als we maar graag genoeg willen, herkennen we allemaal weleens iets wat ons goed uitkomt in een ander.

In de krant hoop ik gevoelig én stoutmoedig over te komen. Ik heb uren voor de spiegel staan oefenen – neem het me eens kwalijk, het is niet zo dat ik momenteel veel

omhanden heb – en tot mijn vreugde kan ik zien dat dit geen verspilde tijd is geweest. Half Nederland wordt vandaag getrakteerd op de begripvolle blauwe pretogen van ‘de jongeman die het sociale systeem een oplawaai gaf’, zoals de Vlaamse krant *De Morgen* het omschreef.

Er is de afgelopen weken nog veel meer over me gezegd en geschreven. Columnisten, tafeldames, onderbetaalde bloggers en andere beroepsduiders buitelden over elkaar heen om #OttoGate van context te voorzien. Sheila Sitaling noemde mijn handelen in *de Volkskrant* ‘intrinsiek larmoyant’, maar prees de manier waarop ik ‘meer dan welke emancipatoire arbeidersbeweging ook de macht weghaal bij de werkgever en teruggeef aan de werknemer’. De crowdfunding die sympathisanten begonnen om mijn salaris te compenseren leverde tot dusver iets meer dan 26.000 euro op en loopt nog drie weken. De petitie ‘Geef Otto Spanjer zijn baan terug’ is 298.000 keer ondertekend, de teller staat op 3400 bij ‘Maak Otto hoofdredacteur van de publieke omroep!!!’ Dat laatste is natuurlijk onzin – de Hollandse Publieke Omroep heeft helemaal geen hoofdredacteur – maar dat terzijde. Ik waardeer het gebaar ten zeerste.

Een socioloog met een slecht gecentreerde auteursfoto schreef in een opiniestuk in de *NRC* dat ‘dergelijke erupties van onvrede het enige logische gevolg zijn van een eerste generatie die het slechter heeft dan de vorige, slechter dan hun ouders; een generatie die veroordeeld is tot

flexwerk in een economie die gestoeld is op vastigheid. De hooivorken zijn weliswaar digitaal, de mechanismen van maatschappelijke onvrede zijn de afgelopen eeuwen niet wezenlijk veranderd. Later in het stuk legde hij een verband tussen mijn handelen en *Dabiq*, het lijfblad van Islamitische Staat. We zouden op soortgelijke wijze moderne technologie en mediawijsheid inzetten om ons doel te bereiken.

Nu ben ik ook socioloog, maar dit vond ik wat vergezocht.

GeenStijl hees me op het schild door te koppen met 'Je suis Otto', hoewel dat vooral leek te zijn ingegeven door het feit dat door mijn toedoen drie Hilversumse kopstukken plus een verslaggever het veld moesten ruimen, waardoor de publieke omroep stevige imagoschade leed.

Op de website van de collega's van *One World* gaf een pas afgestudeerde antropoloog me een uitbrander: 'Nergens heeft hij laten doorschemeren ook maar enige kennis te hebben over de eigen privileges. Otto Spanjer, een witte, heteroseksuele man van negenentwintig die naar het Barlaeus Gymnasium ging, staat helemaal nergens voor. Behalve voor zijn eigenbelang natuurlijk. Hij had veel kunnen doen met dit podium, maar besloot de discussie enkel en alleen over hemzelf te laten gaan. Zonder intersectionele benadering van de door spierwitte babyboomers veroorzaakte crisis op de arbeidsmarkt, komen we geen steek verder.'

Lodewijk Asscher zag er de zoveelste kans in om zijn stuiptrekkende partij te reanimeren. Hij zei op de radio onthutst te zijn en kondigde Kamervragen aan. Vervolgens belde een luisteraar in om te verkondigen dat ik geen respect voor autoriteit heb en bovendien nog nooit met de voeten in de blubber heb gestaan. Ik moest maar eens in een fabriek gaan werken, dan zou ik wel anders piepen. Lui, noemde hij me.

Nou, dat vind ik een komisch verwijt, aangezien ik in de zes jaar dat ik werkte omringd werd door vijftigers en zestigers bij wie, en ik druk me voorzichtig uit, het heilige vuur had plaatsgemaakt voor een schuchtere waakvlam.

Ik las eens een interview met een Ierse vrouw, zo eentje met veel sproeten en een gezicht gespeend van enige symmetrie, die de loterij had gewonnen. Jackpot, 3,5 miljoen euro op haar rekening. Vijf jaar later was ze halverwege de dertig en gaf ze lezingen met de insteek 'geld maakt niet gelukkig'. Geen wereldnieuws, maar haar punt was: je *kunt* jezelf helemaal niet uitdagen als mens, daar heb je externe prikkels voor nodig. Dus na het winnen van die 3,5 miljoen werd ze zo dik en zelfvoldaan dat al haar vrienden haar lieten vallen. Ze las niets, ze ondernam niets, verloor haar interesse in andere mensen en kwam in een sociaal isolement terecht. Net op tijd zag ze dat in, waarna ze haar geld weggaf aan goede doelen en als nomade begon te leven. Nu was ze niet alleen gelukkiger dan ooit, ze las ook meer dan voorheen en was plotseling in ie-

dereen geïnteresseerd, van de supermarktbediende tot de dronken zwerver onder de brug tot de getraumatiseerde Syrische vluchteling.

Wat ik wil zeggen is: kun je nagaan wat er gebeurt als je een hele generatie de jackpot laat winnen? Want laten we wel wezen, dat is min of meer gebeurd. Elke gek kreeg een vast contract. Elke dwaas had plotseling een hypotheek op een aangenaam ruim rijtjeshuis met voor- en achtertuin. Elke imbeciel kreeg alle sociale zekerheden van de wereld.

Weet je wat zekerheden met mensen doen? Ze maken ze gemakzuchtig, ongeïnteresseerd en zelfingenomen. Terwijl mijn generatie strijd moet leveren voor elk te factureren pestuurtje, neemt achtenvijftigjarige Ada maar weer een verplichte vakantiedag op. Ga maar eens na waarom mensen die je kent thuis zitten: bij millennials is dat steevast een burn-out, terwijl het bij onze oudere soortgenoten vaak een overbruggingsperiode is, een time-out, tot de baas een nieuwe plek voor ze heeft vrijgemaakt, omdat ze op de oude niet functioneerden. Ze ontslaan is een onbetaalbare exercitie. In het bankwezen noemen ze dat *too big to fail*.

Ik wilde journalist worden en verslag doen van de wereld, maar werd bij de omroep geconfronteerd met de dictatuur van de vaste contracten. Voor middelmanagers was het de normaalste zaak van de wereld om naar ons te verwijzen als flexibele schil. Ieder jaar worden de poppetjes verschoven, maar zelden of nooit worden de uitgebluste

vijftigers vervangen. Lang tolereerde ik het obligate gedreutel in Hilversum: als je je best doet, komt je kans vanzelf – en ik geloofde het nog ook. Ik was achtereenvolgens voetveeg, loopjongen en speelbal. Ik deed dom, inhoudsloos werk en klaagde er nooit over. Dat leverde niets op.

Dus bedacht ik een plan.